

Nr 79.

Ankom till Riksdagens kansli den 9 maj 1911 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af särskildt rekryteringsbidrag för fyllande af 1912 års stater.

(1:a Afd.)

Uti en den 31 sistlidne mars till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (nr 197) har Kungl. Maj:t, under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver landförsvarsärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att i likhet med föregående år må från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar utbetalas ett extra rekryteringsbidrag för underlättande af manskapsrekryteringen till fyllande af nästkommande års stater.

Departementschefens yttrande i detta ärende till ofvanberörda statsrådsprotokoll är af följande lydelse:

»Kostnaderna för manskapsrekryteringen vid armén hafva allt sedan år 1901 beräknats till 50 kronor för hvarje antagen volontär med en anställningstid af tre år, och det därför erforderliga beloppet har uppförts i de för Riksdagen framlagda beräkningarna af anslaget till aflöning och rekrytering. Detta *ordinarie* rekryteringsbidrag, som alltså för ett år uppgår till $50\frac{1}{3}$ kronor för hvarje i staterna uppförd nummer, utbetalas dock icke till truppförbanden för flera nummer, än som verkligen under året blifvit besatta. För de öfriga numren besparas bidraget och ingår till fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

Detta *ordinarie* rekryteringsbidrag visade sig emellertid småningom otillräckligt. I midten af år 1907 steg antalet vakanser till ej mindre än 3,845 eller till mer än en fjärdedel af sammanlagda manskapsstyrkan

vid armén enligt 1908 års stater och det visade sig allt svårare, att på ett tillfredsställande sätt rekrytera manskapet vid arméns truppförband. På förslag af den för utredning rörande frågor angående volontärs- och underbefälsrekryteringen m. m. tillsatta s. k. volontärkommissionen och sedan samtliga arméfördelnings- och likställda chefer yttrat sig i ärendet, medgaf Kungl. Maj:t därför genom nådigt bref den 6 september 1907, att för underlättande af då pågående manskapsrekrytering vid armén finge utgå ett *extra* rekryteringsbidrag. Detta bidrag skulle beräknas efter 10 kronor för hvarje nummer, som till fyllande af manskapsnumerären — distinktionskorprals-, korprals- och vicekorpralsnummer däri inräknade — enligt 1908 års stater skulle besättas med nyan-skaffad volontär eller rekapitulant. Dessutom skulle beräknas *dels* 20 kronor för hvarje rekryt, med hvilken redan träffats eller komme att träffas tjänstafstal att gälla från och med den 1 november 1907 eller från senare tidpunkt i sådana fall, som omförmäldes i punkterna 3 och 8 a) i nådiga brefvet den 27 oktober 1905, angående bestämmelser i fråga om volontärs antagande och afskedande, *dels ock* likaledes 20 kronor för hvarje då anställd volontär, med hvilken under samma år utgående tjänstafstal förlängdes med minst två år, samt 10 kronor för dylik volontär, som inginge aftal om allenast ett års förlängd tjänstetid. I samma nådiga bref föreskrefs därjämte, att ifrågavarande medel skulle af arméförvaltningen förskottsvis, mot redovisningsskyldighet, utbetalas till vederbörande regements- och kårchefer, att dessa skulle äga att förfoga öfver medlen för därmed afsedt ändamål med iakttagande likväl, att så stor del som möjligt däraf måtte tillkomma det anställda manskapet, *samt att*, sedan erforderliga omkostnader blifvit bestridda, återstoden af det extra rekryteringsbidraget skulle, i den mån det lämpligen kunde ske, fördelas på det sätt, att vid samma truppförband rekryter och rekapitulanter, som anställts för lika lång tid, af de för rekryteringen anvisade ordinarie anslagsmedel och af det extra rekryteringsbidraget sammanlagdt erhöles sinsemellan lika belopp, hvars storlek skulle bestämmas i förhållande till anställningstidens längd och i intet fall finge öfverstiga 90 kronor.

Då antalet vakanser i manskapsnumerären ännu den 15 mars 1908, trots medgifven förlängning i den eljest bestämda tiden för rekryteringen, uppgick till 3,246 och det på grund däraf syntes nödvändigt, att för fyllande af manskapsnumerären enligt 1909 års stater extra rekryteringsbidrag jämväl finge utgå under år 1908, aflät Eders Kungl. Maj:t, på min hemställan, proposition till 1908 års Riksdag om medgif-

vande, att därför erforderligt belopp skulle få utbetalas från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar. (Prop. nr 178.)

Under uttalande, att enligt Riksdagens förmenande åtgärder af helt annan art än den här ifrågavarande vore af nöden för vinnande af en tillfredsställande rekrytering af manskapet vid armén, därvid särskildt frågan om beredande åt uttjänta militärer af civilanställning syntes vara att beakta, anmälde Riksdagen i skrifvelse den 1 juni 1908, att Riksdagen, med hänsyn till hvad i ämnet blifvit anfördt, icke ansett sig kunna under dåvarande förhållanden vägra sitt bifall till Eders Kungl. Maj:ts berörda framställning, och att Riksdagen alltså medgifvit, att, därest för underlättande af manskapsrekryteringen särskildt rekryteringsbidrag skulle behöfva anvisas under år 1908, därför erforderligt belopp finge utbetalas från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

I anledning häraf föreskref Eders Kungl. Maj:t den 22 juli 1908, att tillfälligt extra rekryteringsbidrag finge utgå under år 1908 i enlighet med de grunder, som angifvits i ofvannämnda nådiga bref den 6 september 1907.

För nedbringande af vakansernas antal medgaf Eders Kungl. Maj:t vidare, på därom gjord framställning, förlängning till den 1 april 1909 af den eljest bestämda tiden för manskapsrekryteringen till fyllande af 1909 års stater, samt förklarade, att extra rekryteringsbidrag enligt enahanda grunder skulle utgå jämväl till dem, som under den sålunda utsträckta tiden anställdes för att omedelbart inträda i pågående volontärrekrytskolor eller ingå i de år 1909 börjande beväringsskolorna.

Den 1 februari 1909 hade antalet manskapsvakanser nedgått till 2,203, hvadan ställningen då var något förbättrad. Enligt hvad jag till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 19 mars 1909 anförde, ansåg jag emellertid, att den sålunda förbättrade ställningen vore att tillskrifva dels det extra rekryteringsbidraget samt de ökade löneförmåner, som det fast anställda manskapet och underbefälet från och med år 1908 fått tillträda, dels ock tryckta konjunkturer å den allmänna arbetsmarknaden. Jag instämde jämväl i den uttalade åsikten, att andra åtgärder borde vidtagas för en effektiv förbättring af manskapsrekryteringen, och erinrade om att denna fråga vore föremål för utredning. Men i likhet med samtliga arméfördelnings- och likställda chefer höll jag för sannolikt, att det jämväl för fyllande af manskapsnumerären enligt 1910 års stater skulle visa sig nödvändigt att hafva tillgång till ett extra rekryteringsbidrag.

I enlighet härmed aflät också Eders Kungl. Maj:t, på min hemställan, proposition till 1909 års Riksdag om medgifvande, att därför erforderligt belopp skulle få utbetalas från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar. (Prop. nr 111.)

Under hänvisning till sitt föregående uttalande i ämnet anmälde Riksdagen i skrifvelse den 30 april 1909, att Riksdagen ej heller då ansett sig kunna vägra sitt bifall till Eders Kungl. Maj:ts berörda framställning. Emellertid hade Riksdagen, som trott sig finna, att vid en del af arméns regementen rekryteringen i regel varit förenad med mindre svårigheter än vid andra, velat ifrågasätta, huruvida det icke vore ändamålsenligt, att förhöjning i rekryteringsbidrag endast utginge i den mån och vid de truppförband, där det visade sig vara förenadt med större svårighet att hålla manskapsnumerären uppe.

Med anledning häraf infordrades yttranden från samtliga arméfördelnings- och likställda chefer, huruvida åtgärder i den af 1909 års Riksdag antydda riktning lämpligen kunde vidtagas. I alla de afgifna yttrandena framhölls emellertid, att en dylik förändring af bestämmelserna för det tillfälliga rekryteringsbidragets utgående skulle i hög grad försvåra rekryteringen äfven vid de truppförband, där befintliga vakanser under föregående rekryteringsperiod kunnat fyllas, samt att detta resultat till stor del berodde just på befintligheten af det tillfälliga bidraget.

Vid underdånig föredragning af ärendet den 18 september 1909 måste jag för egen del ansluta mig till den sålunda uttalade åsikten. Efter den nuvarande härorganisationens införande hade nämligen vid armén ännu icke på långt när samtliga volontärnummer kunnat besättas på tillfredsställande sätt, hvarförutom jag ansåg rekryteringsfrågan icke kunna vinna en tillfredsställande lösning, förrän andra därpå inverkanade spörsmål blifvit afgjorda, såsom t. ex. frågorna om beredande af civilanställning åt uttjänta militärer samt om fullständig befrielse från värnplikstjänstgöring i fredstid för dem, som viss tid varit stamanställda o. s. v. Därtill kom, att, äfven om manskapsnumerären vid en del truppförband kunnat uppbringas till de i vederbörande stater angifna siffror, kvaliteten af det fast anställda manskapet ännu lämnade åtskilligt öfrigt att önska. Om rekryteringsbidraget för dessa truppförband skulle minskas, förmenade jag det vara högeligen att befara, att, äfven om numerären möjligen kunde hållas uppe, denna kvalitet blefve ytterligare försämrad, något som skulle vara synnerligen skadligt, alldenstund nästan samtliga rekryter vore afsedda att utbildas till underbefäl och således skulle närmast handhafva de värnpliktigas militära utbildning

och uppfostran. Jag ansåg det därför icke tillrädligt att för det dåvarande ändra grunderna för rekryteringsbidragets utdelning.

Med gillande af hvad jag sålunda anfört medgaf Eders Kungl. Maj:t i beslut sistnämnda dag, att för underlättande af manskapsrekryteringen till fyllande af 1910 års stater tillfälligt rekryteringsbidrag finge utgå i enlighet med de grunder, som funnes angifna i ofvannämnda nådiga bref den 6 september 1907.

Den 1 februari 1910 hade antalet manskapsvakanser nedgått till 1,521 nummer. För att ytterligare nedbringa vakansernas antal medgaf Eders Kungl. Maj:t genom särskilda nådiga bref den 4 februari 1910 förlängning till den 1 april 1910 af den eljest bestämda tiden för manskapsrekryteringen till fyllande af 1910 års stater vid Dalregementet, Värmlands regemente, Gottlands infanteriregemente och samtliga infanteriregementen inom sjätte arméfördelningen.

Emedan rekryteringen, äfven om dessa medgifvanden icke kunde förväntas medföra någon afsevärd verkan på det sammanlagda antalet vakanser, befann sig i ett gynnsammare läge än under närmast föregående år, infordrades yttranden från samtliga arméfördelnings- och likställda chefer om behöfligheten af extra rekryteringsbidrag till fyllande af 1911 års stater. Enstämmigt uttalades härvid önskvärdheten af dylikt rekryteringsbidrag. Om detsamma ej utginge, befarades, att tillgången på rekryter blefve otillräcklig och att kvaliteten på de sökande blefve sämre. Vidare framhölls angelägenheten af att bidraget komme samtliga truppförband till godo, enär det skulle inverka synnerligen menligt, om det ena regementet skulle kunna erbjuda rekryterna större förmåner än det andra.

Till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 4 april 1910 anförde jag, bland annat, att de infordrade vakanssiffrorna gåfvo vid handen, att extra rekryteringsbidrag icke kunde undvaras vid *infanteriet*. De gynnsamma siffrorna för *specialvapnen* voro i viss mån resultat af rekryteringsbidraget. Det var därför icke troligt, att rekryteringen kunde hålla sig vid samma numerär rekryteringsbidraget förutan. Om infanteriet skulle erhålla extra rekryteringsbidrag men icke specialvapnen, komme rekryteringssvårigheter säkerligen att uppstå för specialvapnen särskildt inom sjätte arméfördelningen. I alla händelser komme en dylik olikhet att inverka ofördelaktigt på rekryternas kvalitet. Det extra rekryteringsbidraget borde därför bibehållas vid samtliga truppslag, åtminstone intill dess andra åtgärder vidtagits för att förbättra rekryteringen, såsom lättnad i värnpliktsafseende för volontärer, bättre

undervisning under volontärernas anställningstid samt civilanställning åt uttjänta volontärer.

I enlighet härmed aflät också Kungl. Maj:t på min hemställdan proposition till 1910 års Riksdag om medgifvande att i likhet med föregående år från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar måtte utbetalas ett extra rekryteringsbidrag för underlättande af manskapsrekryteringen till fyllande af 1911 års stater. (Prop. nr 158.)

Under hänvisning till föregående uttalande i ämnet anmälde Riksdagen i skrifvelse den 1 juni 1910, att Riksdagen icke heller då ansett sig kunna vägra sitt bifall till Kungl. Maj:ts berörda framställning.

I anledning häraf föreskref Eders Kungl. Maj:t den 10 juni 1910 att för underlättande af manskapsrekryteringen till fyllande af 1911 års stater tillfälligt rekryteringsbidrag finge utgå i enlighet med de grunder, som funnes angifna i ofvannämnda nådiga bref den 6 september 1907.

För ytterligare nedbringande af vakansernas antal har Eders Kungl. Maj:t genom särskilda nådiga bref den 22 juli och den 28 oktober 1910 samt den 20 januari och den 3 februari 1911 till den 1 april 1911 förlängt tiden för manskapsrekryteringen till fyllande af 1911 års stater vid Upplands infanteriregemente, Vaxholms grenadjärregemente, Gottlands infanteriregemente, Västernorrlands regemente och samtliga truppförband inom första arméfördelningen. I samma syfte har Kungl. Maj:t genom särskilda nådiga bref den 22 juli, den 23 september, den 4 och 11 november samt den 2, 9 och 23 december 1910 äfvensom den 20 och 27 januari 1911 medgifvit, att till fyllande af 1911 års stater äfven ynglingar, som först under år 1911 uppnådde 18 års ålder, finge anställas vid Svea och Göta lifgarden, Lifregementets grenadjärer, Västgöta regemente, Upplands infanteriregemente, Kronobergs regemente, Dalregementet, Kalmar regemente, Södra Skånska infanteriregementet, Vaxholms grenadjärregemente och Gottlands infanteriregemente samt Skånska husarregementets detachement i Uppsala.

Enligt till landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition inkomna rapporter utgjorde antalet vakanser den 1 februari 1911 sammanlagdt 1,908 nummer. Fördelade på de olika vapnen finnas af ofvan nämnda 1,908 vakanta nummer

vid infanteriet	1,635
» kavalleriet	82
» artilleriet	152
» ingenjörtrupperna	34 och
» trängen	5.

Af de infortrade uppgifterna angående antalet vakanta volontärnummer under de senaste åren framgår, att antalet vakanser, som efter den nya härordningens införande varit i jämnt stigande till och med år 1908, afsevärdt minskats under åren 1909 och 1910. Anledningen till minskningen torde till stor del vara att tillskrifva det extra rekryteringsbidraget. År 1911 visar emellertid återigen en högst betydlig ökning i antalet vakanser. Redan detta synes gifva vid handen, att det extra rekryteringsbidraget icke kan undvaras. Fördelas vakanserna år 1911 på de olika vapenslagen, befinnes visserligen, att det ojämförligt största antalet kommer på infanteriet, men af skäl, som jag förut anfört till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 4 april 1910, finner jag ej tillrädligt, att extra rekryteringsbidrag tilldelas endast infanteriet, men icke specialvapnen; och för öfrigt tillåter jag mig påpeka, att specialvapnens vakanssiffror i allmänhet äro ogynnsammare i år än föregående år.

Men det är emellertid icke blott vakansernas antal utan äfven rekryteringens kvalitet, hvartill hänsyn måste tagas. Denna lämnar alltjämt åtskilligt öfrigt att önska.

Såsom förut påpekats, torde rekryteringen påverkas icke blott af rekryteringsbidraget utan öfver hufvud taget af alla de förmåner, som kunna bjudas volontärerna, t. ex. civilianställning åt uttjänta volontärer, lättnad i värnplikten m. m. Frågan om civilianställning är emellertid ännu icke slutförd; dock torde inom en ej alltför aflägsen framtid förslag i ämnet kunna föreläggas Eders Kungl. Maj:t till pröfning. Beträffande lättnader i värnpliktens fullgörande för vissa värnpliktiga har proposition därom af Eders Kungl. Maj:t aflåtits till innevarande års Riksdag (Prop. nr 2), men då en sådan förmån, hvarom nämnda proposition handlar, ännu icke blifvit pröfvad till sina verkningar, måste man för närvarande bortse jämväl från denna förmån och tillsvidare uteslutande lita till de ekonomiska förmånerna.

Jag anser därför, att proposition bör aflåtas till Riksdagen angående anvisande af extra rekryteringsbidrag för år 1912 i samma omfattning, som under föregående år ägt rum.»

Vidare anmärkte departementschefen att fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar lämnade tillgång till att för år 1912 utdela ifrågasvarande extra rekryteringsbidrag.

På grund af hvad i ärendet förekommit, har utskottet ansett sig böra tillstyrka hvad Kungl. Maj:t i denna proposition föreslagit och får alltså hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att i likhet med föregående år må från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar utbetalas ett extra rekryteringsbidrag för underlättande af manskapsrekryteringen till fyllande af nästkommande års stater.

Stockholm den 9 maj 1911.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.
